

Seder Sensation: Making the Haggada Relevant for the Whole Family

ט' ניסן תשע"ו

Young Israel of Jamaica Estates – April 17, 2016

Sponsored by Michael & Esther Kurzman
לעילוי נשמת הרב יעקב בן הרב גרשון ז"ל

Enhancing the Seder for all Using the Structure of the Haggada

I) THE STRUCTURE OF THE HAGGADA (CONT'D)

1) הגדה של פסח

A: Introduction

Kadesh--
Ur'chatz--
Karpas--
Yachatz--
Maggid:

קדש--
ירחץ--
כרפס--
יחץ--
מגיד:

This is the bread of affliction that our fathers ate in the land of Egypt. Whoever is hungry, let him come and eat; whoever is in need, let him come and conduct the Seder of Passover. This year [we are] here; next year in the land of Israel. This year [we are] slaves; next year [we will be] free people.

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכל, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הקא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.

Introducing the props

What makes this night different from all [other] nights?

- On all nights we need not dip even once, on this night we do so twice!
- On all nights we eat chametz or matzah, and on this night only matzah.
- On all nights we eat any kind of vegetables, and on this night maror!
- On all nights we eat sitting upright or reclining, and on this night we all recline!

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה - כלו מצה.
שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, - הלילה הזה מרור.
שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, - הלילה הזה שתי פעמים.
שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין, - הלילה הזה כלנו מסבין.

Questions: the impetus

We were slaves to Pharaoh in Egypt, and the Lord, our God, took us out from there with a strong hand and with an outstretched arm. If the Holy One, blessed be He, had not taken our fathers out of Egypt, then we, our children and our children's children would have remained enslaved to Pharaoh in Egypt. Even if all of us were wise, all of us understanding, all of us knowing the Torah, we would still be obligated to discuss the exodus from Egypt; and everyone who discusses the exodus from Egypt at length is praiseworthy.

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלהינו משם בגד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש ברוח הוא את אבותינו ומצרים, הרי אנו ובנינו ובנינו בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

First and most imp. Point: connection to today and all of Jewish history

It happened that Rabbi Eliezer, Rabbi Yehoshua, Rabbi Elazar ben Azaryah, Rabbi Akiva and Rabbi Tarphon were reclining [at a seder] in B'nei Berak. They were discussing the exodus from Egypt all that night, until their students came and told them: "Our Masters! The time has come for reciting the morning Shema!"

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

Proving previous point of the importance and relevance to everyone and at all times

Rabbi Eleazar ben Azaryah said: "I am like a man of seventy years old, yet I did not succeed in proving that the exodus from Egypt must be mentioned at night-until Ben Zoma explained it: "It is said, 'That you may remember the day you left Egypt all the days of your life;'

אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיידך."

'the days of your life' refers to the days, 'all' indicates the inclusion of the nights!"

"ימי חיידך" - הזמנים, "כל ימי חיידך" - הלילות.

The sages, however, said:

וחכמים אומרים:

"The days of your life' refers to the present-day world; and 'all' indicates the inclusion of the days of Mashiach."

"ימי חיידך" - העולם הזה, "כל ימי חיידך" - להביא לימות המשיח.

Blessed is the Omnipresent One, blessed be He! Blessed is He who gave the Torah to His people Israel, blessed be He!

ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא.

The Torah speaks of four children: One is wise, one is wicked, one is simple and one does not know how to ask.

כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.

The wise one, what does he say? "What are the testimonies, the statutes and the laws which the L-rd, our G-d, has commanded you?" You, in turn, shall instruct him in the laws of Passover, [up to] one is not to eat any dessert after the Passover-lamb.

חכם מה הוא אומר? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם? ואף אתה אומר לו פה לכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

The wicked one, what does he say? "What is this service to you?!" He says to you, but not to him! By thus excluding himself from the community he has denied that which is fundamental. You, therefore, blunt his teeth and say to him: "It is because of this that the L-rd did for me when I left Egypt"; for me - but not for him! If he had been there, he would not have been redeemed!"

רשע מה הוא אומר? מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל פטר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל.

The simpleton, what does he say? "What is this?" Thus you shall say to him: "With a strong hand the L-rd took us out of Egypt, from the house of slaves."

תם מה הוא אומר? מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים, מבית עבדים.

As for the one who does not know how to ask, you must initiate him, as it is said: "You shall tell your child on that day, It is because of this that the L-rd did for me when I left Egypt."

ושאינו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים.

One may think that [the discussion of the exodus] must be from the first of the month. The Torah therefore says, 'On that day.' 'On that day,' however, could mean while it is yet daytime; the Torah therefore says, 'It is because of this.' The expression 'because of this' can only be said when matzah and maror are placed before you.

יכול מראש חדש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה - בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך.

Not only is the message timeless, but it is relevant to all Jews regardless of who they are

B: The Story of the Exodus

[I: Patriarchs to Egypt]

In the beginning our fathers served idols; but now the Omnipresent One has brought us close to His service, as it is said: "Joshua said to all the people: Thus said the L-rd, the G-d of Israel, 'Your fathers used to live on the other side of the river - Terach, the father of Abraham and the father of Nachor, and they served other gods. And I took your father Abraham from beyond the river, and I led him throughout the whole land of Canaan. I increased his seed and gave him Isaac, and to Isaac I gave Jacob and Esau. To Esau I gave Mount Seir to possess it, and Jacob and his sons went down to Egypt.'"

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו, שנאמר: "ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר ה' אלהי ישראל: בעבור הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו בכל ארץ כנען, וארבה את זרעו ואתו לו את צחק, ואתו ליצחק את יעקב ואת עשו. ואתו לעשו את הר שעיר לרשת אתו, ויעקב ובניו ירדו מצרים."

Blessed is He who keeps His promise to Israel, blessed be He! For the Holy One, blessed be He, calculated the end [of the bondage], in order to do as He had said to our father Abraham at the "Covenant between the Portions," as it is said: "And He said to Abraham, 'You shall know that your seed will be strangers in a land that is not theirs, and they will enslave them and make them suffer, for four hundred years. But I shall also judge the nation whom they shall serve, and after that they will come out with great wealth.'"

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את הקץ, לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, שנאמר: ויאמר לאברהם, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברקש גדול.

Antecedents to the Exodus with its connection to Jewish history

This is what has stood by our fathers and us! For not just one alone has risen against us to destroy us, but in every generation they rise against us to destroy us; and the Holy One, blessed be He, saves us from their hand!

והיא שעמדה לאבותינו ולנו! שלא אחד בלבד עמד עלינו לבלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לבלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם. ←

[II: Peoplehood, Slavery & Divine Intervention in Egypt]

Go forth and learn what Laban the Aramean wanted to do to our father Jacob. Pharaoh had issued a decree against the male children only, but Laban wanted to uproot everyone - as it is said: "The Aramean wished to destroy my father; and he went down to Egypt and sojourned there, few in number; and he became there a nation - great and mighty and numerous."

"And he went down to Egypt" forced by Divine decree.

"And he sojourned there" - this teaches that our father Jacob did not go down to Egypt to settle, but only to live there temporarily. Thus it is said, "They said to Pharaoh, We have come to sojourn in the land, for there is no pasture for your servants' flocks because the hunger is severe in the land of Canaan; and now, please, let your servants dwell in the land of Goshen."

"Few in number" as it is said: "Your fathers went down to Egypt with seventy persons, and now, the L-rd, your G-d, has made you as numerous as the stars of heaven."

"And he became there a nation" this teaches that Israel was distinctive there.

"Great, mighty," as it is said: "And the children of Israel were fruitful and increased abundantly, and multiplied and became very, very mighty, and the land became filled with them."

"And numerous," as it is said: "I passed over you and saw you wallowing in your bloods, and I said to you 'By your blood you shall live,' and I said to you 'By your blood you shall live!' I caused you to thrive like the plants of the field, and you increased and grew and became very beautiful your bosom fashioned and your hair grown long, but you were naked and bare."

"The Egyptians treated us badly and they made us suffer, and they put hard work upon us."

"The Egyptians treated us badly," as it is said: Come, let us act cunningly with [the people] lest they multiply and, if there should be a war against us, they will join our enemies, fight against us and leave the land."

"And they made us suffer," as it is said: "They set taskmasters over [the people of Israel] to make them suffer with their burdens, and they built storage cities for Pharaoh, Pitom and Ramses."

"And they put hard work upon us," as it is said: "The Egyptians made the children of Israel work with rigor."

"And we cried out to the L-rd, the G-d of our fathers, and the L-rd heard our voice and saw our suffering, our labor and our oppression."

"And we cried out to the L-rd, the G-d of our fathers," as it is said: "During that long period, the king of Egypt died; and the children of Israel groaned because of the servitude, and they cried out. And their cry for help from their servitude rose up to G-d."

"And the L-rd heard our voice" as it said: "And G-d heard their groaning, and G-d remembered His covenant with Abraham, Isaac and Jacob."

→ צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפירעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר: "ארמי אבד אבי, וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עצים ורב."

"וירד מצרימה" - אנוס על פי הדבור.

"ויגר שם" - מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם, שנאמר: "ויאמרו אל פרעה, לגור בארץ באנו, כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך, כי כבוד הרעב בארץ כנען. ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן."

"במתי מעט" - כמה שנאמר: בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרב.

"ויהי שם לגוי" - מלמד שהיו ישראל מצוינים שם.

"גדול, עצים" - כמה שנאמר: ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם.

"ורב" - כמה שנאמר: "רבבה כצמח השדה נתתיך, ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים, שדים נכנו וישערך צמח, ואת ערם ועריה. ואעבר עליך ואראך מתבוסקת בדמיך, ואמר לך בדמיך חיי, ואמר לך בדמיך חיי."

"וירעו אתנו המצרים ויענונו, ויתנו עלינו עבדה קשה."

"וירעו אתנו המצרים" - כמה שנאמר: הבה נתחכמה לו פן רבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו, ועלה מן הארץ.

"ויענונו" - כמה שנאמר: וישמו עלי שרי מסים למען ענתו בסבלתם. ויבן ערי מסכנות לפרעה. את פתם ואת רעמסס.

"ויתנו עלינו עבדה קשה" - כמה שנאמר: "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך."

"ונצעק אל ה' אלהי אבותינו, וישמע ה' את קלנו, וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו."

"ונצעק אל ה' אלהי אבותינו" - כמה שנאמר: "ויהי במקרים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה."

"וישמע ה' את קלנו" - כמה שנאמר: "וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו את אברהם, את יצחק ואת יעקב."

The origins of the Jewish people and their path to prosperity in Egypt.

ישעבוד מצרים the subjugation and hardship of slavery in Egypt.

"And he saw our suffering," this refers to the separation of husband and wife, as it is said: "G-d saw the children of Israel and G-d took note."

"Our labor," this refers to the "children," as it is said: "Every boy that is born, you shall throw into the river and every girl you shall keep alive."

"And our oppression," this refers to the pressure, as it is said: "I have seen the oppression with which the Egyptians oppress them."

"The L-rd took as out of Egypt with a strong hand and an outstretched arm, and with a great manifestation, and with signs and wonders."

"The L-rd took us out of Egypt," not through an angel, not through a seraph and not through a messenger. The Holy One, blessed be He, did it in His glory by Himself! Thus it is said: "In that night I will pass through the land of Egypt, and I will smite every first-born in the land of Egypt, from man to beast, and I will carry out judgments against all the gods of Egypt, I the L-rd."

"I will pass through the land of Egypt," I and not an angel;

"And I will smite every first-born in the land of Egypt," I and not a seraph;

"And I will carry out judgments against all the gods of Egypt," I and not a messenger;

"I- the L-rd," it is I, and none other!

"With a strong hand," this refers to the dever (pestilence) as it is said: "Behold, the hand of the L-rd will be upon your livestock in the field, upon the horses, the donkeys, the camels, the herds and the flocks, a very severe pestilence."

"And with an outstretched arm," this refers to the sword, as it is said: "His sword was drawn, in his hand, stretched out over Jerusalem."

"And with a great manifestation," this refers to the revelation of the Shechinah (Divine Presence), as it is said: "Has any G-d ever tried to take for himself a nation from the midst of another nation, with trials, signs and wonders, with war and with a strong hand and an outstretched arm, and with great manifestations, like all that the L-rd your G-d, did for you in Egypt before your eyes!"

"And with signs," this refers to the staff, as it is said: "Take into your hand this staff with which you shall perform the signs."

"And wonders," this refers to the blood, as it is said: "And I shall show wonders in heaven and on earth. Blood, and fire, and pillars of smoke".

[III: The Extent of Divine Intervention in Egypt]

Another explanation:

"Strong hand" indicates two [plagues]; "Outstretched arm," another two; "Great manifestation," another two; "Signs," another two; and "Wonders," another two. These are the Ten Plagues which the Holy One, blessed be He, brought upon the Egyptians, namely as follows:

Blood. Frogs. Lice. Wild Beasts. Pestilence. Boils. Hail. Locust. Darkness. Slaying of the First-born.

"וַיֵּרָא אֶת עֲנֵינוּ" - זו פְּרִישׁוֹת דָּרָךְ אֶרֶץ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים".

"וְאֵת עֲמַלְנוּ" - אֵלֹו הַבְּנִים. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "כָּל הַבֵּן הַיְלֹוֹד הַיְאָרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל הַבַּת תִּחְיֶוּ".

"וְאֵת לַחֲצוֹנוּ" - זֶה הַדְּחָק, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּגַּם רְאִיתִי אֶת הַלְחָץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים אֹתָם".

"וַיּוֹצֵאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה, וּבִמְרָא גָדֹל, וּבְאִתּוֹת וּבִמְפִתִּים".

"וַיּוֹצֵאנוּ ה' מִמִּצְרַיִם" - לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיַּעֲבֹרְתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה, וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים. אֲנִי ה'". "וַיַּעֲבֹרְתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה" - אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ "וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" - אֲנִי וְלֹא שָׂרָף "וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים" - אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ "אֲנִי ה'" - אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר.

"בְּיַד חֲזָקָה" - זו הַדְּבָר, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "הִנֵּה יַד ה' הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה, בַּסּוּסִים, בַּחֲמֹרִים, בַּגְּמֻלִים, בַּבָּקָר וּבַצֹּאן, דָּבָר כְּבֹד מְאֹד".

"וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה" - זו הַחֶרֶב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיַּחֲרַבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ, נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם".

"וּבִמְרָא גָדֹל" - זו גְּלוּי שְׁכִינָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "אוּ הַנְּסָה אֱלֹהִים לְבֵא לְקַחַת לוֹ גוֹי מִקְרָב גוֹי בְּמִסַּת בְּאִתּוֹת וּבִמְוִפְתִּים, וּבִמְלַחְמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה, וּבִמְוִרְאִים גְּדֹלִים, כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ".

"וּבְאִתּוֹת" - זֶה הַמַּטֵּה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "וְאֵת הַמַּטֵּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאִתּוֹת".

"וּבִמְפִתִּים" - זֶה הַדֵּם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּנְתְּתִי מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ, דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן". ←

→ דָּבָר אַחֵר:

"בְּיַד חֲזָקָה" - שְׁתֵּים, "וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה" - שְׁתֵּים, "וּבִמְרָא גָדֹל" - שְׁתֵּים, "וּבְאִתּוֹת" - שְׁתֵּים, "וּבִמְפִתִּים" - שְׁתֵּים. אֵלֹו עֲשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם, וְאֵלֹו הוּן:

דָּם, צְפָרְדַּע, כְּנִים, עֲרוֹב, דָּבָר, שְׁחִין, בְּרָד, אֲרָבָה, חֲשָׁד, מַכַּת בְּכוֹרוֹת.

Faith, prayer and God's response in the face of subjugation and slavery

Salvation at the hands of God. The extent of the salvation and its intricate details.

Rabbi Yehudah referred to them by acronyms: DeTzaCh (blood, frogs, lice); ADaSh (beasts, pestilence, boils); BeAChaV (hail, locust, darkness, first-born).

Rabbi Yosi the Gallilean said: How do you know that the Egyptians were stricken by ten plagues in Egypt, and then were struck by fifty plagues at the sea? In Egypt it says of them, "The magicians said to Pharaoh 'This is the finger of G-d.' At the sea it says, "Israel saw the great hand that the L-rd laid against Egypt; and the people feared the L-rd, and they believed in the L-rd and in His servant Moses." Now, how often were they smitten by 'the finger'? Ten plagues! Thus you must conclude that in Egypt they were smitten by ten plagues, at the sea they were smitten by fifty plagues!

Rabbi Eliezer said: How do we know that each individual plague which the Holy One, blessed be He, brought upon the Egyptians in Egypt consisted of four plagues? For it is said: "He sent against them His fierce anger, fury, and indignation, and trouble, a discharge of messengers of evil":

'Fury,' is one; 'Indignation,' makes two; 'Trouble,' makes three; 'Discharge of messengers of evil,' makes four.

Thus you must now say that in Egypt they were struck by forty plagues, and at the sea they were stricken by two hundred plagues.

Rabbi Akiva said: How do we know that each individual plague which the Holy One, blessed be He, brought upon the Egyptians in Egypt consisted of five plagues? For it is said: "He sent against them his fierce anger, fury, and indignation, and trouble, a discharge of messengers of evil":

"His fierce anger," is one; "fury," makes two; "indignation," makes three; "trouble," makes four; "discharge of messengers of evil," makes five.

Thus you must now say that in Egypt they were struck by fifty plagues, and at the sea they were stricken by two hundred and fifty plagues.

C: Placing the Story in Perspective

How many levels of favors has the Omnipresent One bestowed upon us!

If He had brought us out from Egypt, and had not carried out judgments against them, Dayenu, it would have sufficed us! If He had carried out judgments against them, and not against their idols ... If He had destroyed their idols, and had not smitten their first-born ... If He had smitten their first-born, and had not given us their wealth ... If He had given us their wealth, and had not split the sea for us ... If He had split the sea for us, and had not taken us through it on dry land ... If He had taken us through the sea on dry land, and had not drowned our oppressors in it ... If He had drowned our oppressors in it, and had not supplied our needs in the desert for forty years ... If He had supplied our needs in the desert for forty years, and had not fed us the manna ... If He had fed us the manna, and had not given us the Shabbat ... If He had given us the Shabbat, and had not brought us before Mount Sinai ... If He had brought us before Mount Sinai, and had not given us the Torah ... If He had given us the Torah, and had not brought us into the land of Israel ... If He had brought us into the land of Israel, and had not built for us the Beit Habechirah, Dayenu, it would have sufficed us!

Thus how much more so should we be grateful to the Omnipresent One for the doubled and redoubled goodness that He has bestowed upon us; for He has brought us out of Egypt, and

רבי יהודה היה נותן בהם ספנים: דצ"ף עד"ש באח"ב.

רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל היים לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה: אצבע אלהים הוא, ועל היים מה הוא אומר? ויירא ישראל את ה' הגדלה אשר עשה ה' במצרים, וייראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע? עשר מכות. אומר מעתה: במצרים לקו עשר מכות ועל היים לקו חמשים מכות.

רבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות? שנגמר: "ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים".

"עברה" - אחת, "זעם" - שתיים, "וצרה" - שלש, "משלחת מלאכי רעים" - ארבע.

אומר מעתה: במצרים לקו ארבעים מכות ועל היים לקו מאתיים מכות.

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות? שנגמר: "ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים".

"חרון אפו" - אחת, "עברה" - שתיים, "זעם" - שלש, "וצרה" - ארבע, "משלחת מלאכי רעים" - חמש.

אומר מעתה: במצרים לקו חמשים מכות ועל היים לקו חמשים ומאתים מכות. <

→ כמה מעלות טובות למקום עלינו!

אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים, דיינו. אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם, אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם, אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם, אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את היים, אלו קרע לנו את היים ולא העבירנו בתוכו בחרבה, אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרנו בתוכו, אלו שקע צרנו בתוכו ולא ספק צרנו במדבר ארבעים שנה, אלו ספק צרנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן, אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת, אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבונו לפני הר סיני, אלו קרבונו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה, אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל, אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה, דיינו.

על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם,

Continuing the theme of the extent of the salvation. Details about what God did and thought in the process

carried out judgments against them, and against their idols, and smote their first-born, and gave us their wealth, and split the sea for us, and took us through it on dry land, and drowned our oppressors in it, and supplied our needs in the desert for forty years, and fed us the manna, and gave us the Shabbat, and brought us before Mount Sinai, and gave us the Torah, and brought us into the land of Israel and built for us the Beit Habechirah to atone for all our sins.

D: Connecting the Mitzvot of Pesach to the Exodus Story Just Recounted

Rabban Gamliel used to say: Whoever does not discuss the following three things on Passover has not fulfilled his duty, namely: Passover, Matzah and Maror.

Passover - the Passover-lamb that our fathers ate during the time of the Beit Hamikdash - for what reason [did they do so]? Because the Omnipresent passed over our fathers' houses in Egypt, as it is said: "You shall say, It is a Passover-offering to the L-rd, because He passed over the houses of the children of Israel in Egypt when He struck the Egyptians with a plague, and He saved our houses. And the people bowed and prostrated themselves."

This Matzah that we eat for what reason? Because the dough of our fathers did not have time to become leavened before the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be He, revealed Himself to them and redeemed them. Thus it is said: "They baked Matzah-cakes from the dough that they had brought out of Egypt, because it was not leavened; for they had been driven out of Egypt and could not delay, and they had also not prepared any [other] provisions."

This maror that we eat for what reason? Because the Egyptians embittered our fathers' lives in Egypt, as it is said: "They made their lives bitter with hard service, with mortar and with bricks, and with all manner of service in the field; all their service which they made them serve with rigor."

E: Relevance of the Exodus to Today

In every generation a person is obligated to regard himself as if he had come out of Egypt, as it is said: "You shall tell your child on that day, it is because of this that the L-rd did for me when I left Egypt." The Holy One, blessed be He, redeemed not only our fathers from Egypt, but He redeemed also us with them, as it is said: "It was us that He brought out from there, so that He might bring us to give us the land that He swore to our fathers."

F: Recap of Story-Demands Thanksgiving

Therefore it is our duty to thank, to laud, to praise, to glorify, to exalt, to adore, to bless, to elevate and to honor the One who did all these miracles for our fathers and for us. He took us from slavery to freedom, from sorrow to joy, and from mourning to festivity, and from deep darkness to great light and from bondage to redemption. Let us therefore recite before Him Halleluyah, Praise G-d!

G: The Thanksgiving: Hallel Take 1

Halleluyah - Praise G-d! Offer praise, you servants of the L-rd; praise the Name of the L-rd. May the L-rd's Name be blessed from now and to all eternity. From the rising of the sun to its setting, the L-rd's Name is praised. The L-rd is high above all nations, His glory is over the heavens. Who is like the L-rd, our G-d, who dwells on high yet looks down so low upon heaven and earth! He raises the poor from the dust, He lifts the needy from the dunghill,

וַתֵּן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְהִעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה, וְשָׁקַע צָרְנוּ בְּתוֹכוֹ, וְסָפַק צָרְפָנוּ בְּמַדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהִיאֲכִילָנוּ אֶת הַמָּן, וַתֵּן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְקָרְבָנוּ לְפָנֶיךָ ה' סִינִי, וַתֵּן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ.

רְבִן גַּמְלִיאֵל הִיא אומֵר: כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בְּפֶסַח, לֹא נֶצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: **פֶּסַח, מַצָּה, וּמָרוֹר.**

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיא קָיָם, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שְׁפִסַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח הוּא לַה', אֲשֶׁר פִּסַּח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל, וַיִּקְדַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ."

מַצָּה זוֹ שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצִקָּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְדָּשׁ עֲלֵיהֶם מִלֶּךְ הַמַּלְכִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְגִאֲלָם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיֹּאמְרוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאֻנוּ מִמִּצְרַיִם עִגְתַּ מִּצּוֹת, כִּי לֹא חֵמֵץ, כִּי גֵרְשׁוֹ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה, וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם."

מָרוֹר זֶה שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁמָּרְרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה, בַּחֶמֶר וּבַלְבָּנִים וּבְכָל עַבְדָּה בַשָּׂדֶה אֶת כָּל עַבְדֹתֶם אֲשֶׁר עָבְדוּ בְּהֶם בְּפָרָדָּה."

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חִיב אָדָם לְרַאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֵלּוּ הוּא נֶצָא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְצֵאתִי מִמִּצְרַיִם." לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלִבְדָּה אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא אִף אוֹתָנוּ גִאֲלָ עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הִבִּיא אֶתְנוּ, לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם."

לְפִיכָף אֲנַחְנוּ חַיִּבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדְרִי, לְבָרֵךְ, לְעַלֶּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ: הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוֹת לְחֵירוֹת מִגֹּוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעִבּוֹד לְגִאֲלָה. וְנֹאמַר לְפָנֶיךָ שִׁירָה חֲדָשָׁה: הַלְלוּיָהּ.

(א) הַלְלוּ יְהִי הַלְלוּ עֲבָדֵי ה' הַלְלוּ אֶת שֵׁם ה' : (ב) יְהִי שֵׁם ה' מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם : (ג) מִמְצִיחַ שְׁמֵשׁ עַד מְבֹאוֹ מִהַלֵּל שֵׁם ה' : (ד) רָם עַל כָּל גּוֹיִם ה' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבֹדוֹ : (ה) מִי כַּח אֱלֹהֵינוּ הַמְגִבִּיהַי לְשַׁבַּח : (ו) הַמְשַׁפִּילֵי לְרַאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ : (ז) מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל מֵאֲשַׁפֵּת גְּרִים אֲבִיוֹן : (ח) הַלוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ :

to seat them with nobles, with the nobles of His people. He restores the barren woman to the house, into a joyful mother of children. Halleluyah - praise G-d.

When Israel went out of Egypt, the House of Jacob from a people of a foreign language, Judah became His holy one, Israel His dominion. The sea saw and fled, the Jordan turned backward. The mountains skipped like rams, the hills like young sheep. What is with you, O sea, that you flee; Jordan, that you turn backward? Mountains, why do you skip like rams; hills, like a pool of water, the flint-stone into a spring of water.

(ט) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרֵת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הִלְלוּ יְהוָה:

(א) בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲזָ: (ב) הִיָּתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשֻׁלֹתָיו: (ג) הָיָם רָאָה וַיָּנֶס הַיַּרְדֵּן יֹסֵב לְאַחֹר: (ד) הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת פְּגָנִי צֶאֱן: (ה) מָה לָּךְ הָיָם כִּי תִנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסָּב לְאַחֹר: (ו) הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת פְּגָנִי צֶאֱן: (ז) מִלְפָּנֵי אֲדוֹן חוּלֵי אֶרֶץ מִלְפָּנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: (ח) הַהֶפְכִי הַצּוּר אֲגַם מִיָּם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מֵיָם:

H: The Blessing on the Recounting of the Exodus

Blessed are You, G-d, our G-d, King of the universe, who has redeemed us and redeemed our fathers from Egypt, and enabled us to attain this night to eat matzah and maror. So too, G-d, our G-d and G-d of our fathers, enable us to attain other holidays and festivals that will come to us in peace with happiness in the rebuilding of Your city, and with rejoicing in Your service [in the Bet Hamikdash]. Then we shall eat the sacrifices and of the Passover-offerings whose blood shall be sprinkled on the wall of Your altar for acceptance; and we shall thank You with a new song for our redemption and for the deliverance of our souls. Blessed are You, G-d, who redeemed Israel.

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעֵנוּ לַלַּיְלָה הַזֶּה לֶאֱכֹל בּוֹ מַצָּה וּמְרוֹר. כֵּן ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יְגִיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלְרִגְלִים אַחֵרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ לְשִׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירְךָ וְשֹׂשִׁים בְּעִבּוֹדְךָ. וְנֹאכַל שָׂם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתֵּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

סיכום "מגיד"

- A) Introduction to the Exodus Story and its retelling on Passover
 - a. יכול מראש חודש ; די בניס ; ברוך המקום ; אמר ר"א בן עזריה ; ברך שומר הבטחתו ; והיא שעמדה
- B) The story of the Exodus – *Sippur Yetziat Mitzrayim*
 - i. From the birth of the patriarchs to slavery in Egypt
 - a. מתחילה עובדי עבודה זרה ; ברוך שומר הבטחתו ; והיא שעמדה
 - ii. The dawn of peoplehood, slavery and Divine Intervention in Egypt
 - a. צא ולמד ; דרשות על ארמי עבד אבי וכו' ;
 - iii. The extent of Divine intervention
 - a. דבר אחר ; יי מכות ; רבי יוסי הגלילי אומר ; רבי עקיבא אומר
- C) Placing the Exodus story in perspective
 - a. דיינו
- D) Connecting the commandments of Passover to the Exodus story just recounted
 - a. רבן גמליאל היה אומר-פסח מצה ומרור
- E) Relevance of the Exodus story today
 - a. בכל דור ודור חייב אדם וכו' ;
- F) The Exodus just recounted demands that we give praise and thanksgiving to God
 - a. לפיכך אנחנו חייבים להודות
- G) The first segment of thanksgiving
 - a. הללו ; בצאת ישראל
- H) The blessing recited on the telling of the Exodus story.
 - a. אשר גאלנו וגאל את אבותינו וכו' ;

II) BRINGING IT HOME

Suggestions for Family Seder

Toddlers:

- Using a lot of visual tools and props (Picture Haggadas, extra props)
- Acting out parts of the story
- Costumes/dressup
- Candy awarded at intervals

Pre-Adolescents

- Use the information they know (parshiot learned in school; details of the story that interest them)
- Look at the material brought home from school and focus questions on those details
- Visual aids and props
- Trivia games

Adolescents

- Pick up on aspects of the story they find compelling
 - o Morality and justice
 - o Free will
- Connect story to other parts of history
 - o Holocaust
 - o Antebellum slavery in USA
- Use information they're familiar with from material learned in school
- Play up whatever their interests are